

УДК 378.147:657

Р. В. Ліпський,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2723-669X>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.14.124

ЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ФОРМУВАННІ ЛІДЕРСЬКИХ І КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ "ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ"

R. Lipskyi,
PhD in Economics, Department of Accounting and Finance, Poltava State Agrarian University

THE IMPORTANCE OF STUDENT SELF-GOVERNANCE IN THE DEVELOPMENT OF LEADERSHIP AND COMMUNICATION SKILLS OF STUDENTS IN THE FIELD OF SPECIALIZATION "ACCOUNTING AND TAXATION"

У статті обґрунтовано значення студентського самоврядування як важливого простору формування лідерських та комунікативних компетентностей здобувачів спеціальності "Облік та оподаткування". Проаналізовано теоретичні підходи до розвитку soft skills у майбутніх економістів, визначено їх роль у забезпеченні конкурентоспроможності фахівців на сучасному ринку праці. Наведено приклади ініціатив студентського самоврядування Полтавського державного аграрного університету, що сприяють розвитку лідерських якостей, відповідальності, комунікабельності, уміння працювати в команді. Проведено порівняння з досвідом інших закладів вищої освіти України, зокрема впровадження програм лідерства та тренінгів. Встановлено позитивний вплив участі у студентському самоврядуванні на освітні результати, академічну успішність та наукову активність студентів. Окреслено перспективи подальших досліджень, спрямованих на розробку моделей інтеграції самоврядування у систему професійної підготовки обліковців та удосконалення освітнього процесу.

The article substantiates the importance of student self-government as an important space for the formation of leadership and communication competencies of students majoring in Accounting and Taxation. Theoretical approaches to the development of soft skills in future economists are analyzed, and their role in ensuring the competitiveness of specialists in the modern labor market is determined. Examples of student self-government initiatives at Poltava State Agrarian University that promote the development of leadership qualities, responsibility, communication skills, and teamwork are presented. A comparison is made with the experience of other higher education institutions in Ukraine, in particular the implementation of leadership programs and training. The positive impact of participation in student self-government on educational outcomes, academic performance, and scientific activity of students has been established. Prospects for further research aimed at developing models for integrating self-government into the system of professional training of accountants and improving the educational process are outlined.

In the current context of Ukraine's integration into the global educational space and the increasing demands of the labor market on graduates of economic specialties, there is a growing need to develop not only professional but also general competencies, in particular soft skills, in applicants. For specialists in the field of accounting and taxation, leadership and communication skills are of key importance, as their activities involve negotiations, building effective teams, providing consulting support to clients, and interacting with regulatory authorities. The question arises of determining the most effective educational and extracurricular tools for developing these competencies. One such tool is student self-government, which requires a thorough scientific understanding of its significance in the system of training accountants.

The purpose of the article is to substantiate the importance of student self-government as a space for the formation of leadership and communication competencies of students majoring in Accounting and Taxation, which directly affect the effectiveness of their future professional activities in the field of accounting, finance, and taxation. The task of the study is to analyze the theoretical foundations for the development of leadership and communication skills among students majoring in economics, to characterize the essence and main areas of activity of student self-government as a tool for developing soft skills, to identify the types of student self-government activities at Poltava State Agrarian University that contribute to the formation of these skills, as well as substantiating the relationship between the participation of students in student self-government and their educational results and scientific activity.

Ключові слова: студентське самоврядування, лідерські компетентності, комунікативні компетентності, soft skills, професійна підготовка.

Key words: student self-government, leadership competencies, communication competencies, soft skills, professional training.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах інтеграції України у світовий освітній простір та посилення вимог ринку праці до випускників економічних спеціальностей актуалізується необхідність формування у здобувачів не лише професійних, а й загальних компетентностей, зокрема soft skills. Для фахівців зі спеціальності "Облік та оподаткування" ключового значення набувають лідерські та комунікативні компетентності, адже їх діяльність пов'язана з веденням переговорів, побудовою ефективної команди, консультаційною підтримкою клієнтів, взаємодією з контролюючими органами. Постає питання визначення найбільш ефективних освітніх та позанавчальних інструментів розвитку цих компетентностей. Одним із таких інструментів виступає студентське самоврядування, що потребує ґрунтовного наукового осмислення його значення у системі підготовки обліковців.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання формування лідерських та комунікативних компетентностей здобувачів економічних спеціальностей розглядається у численних наукових працях. Зокрема, В.В. Карманенко визначає педагогічні умови розвитку лідерських якостей студентів економічних уні-

верситетів, акцентуючи на важливості створення сприятливого освітнього середовища та підтримки позааудиторної активності [6]. А. Жукова аналізує європейський досвід розвитку лідерських компетентностей, що має особливу цінність у контексті інтеграції української освіти до європейського простору [4]. О. Лаврентьєва та Д. Сугак підкреслюють значення позааудиторної діяльності як ключового чинника формування лідерства [8].

У роботах О. Сипченко, Н. Гарань і Е. Чепіги досліджено роль медіаосвітніх технологій у розвитку лідерських компетентностей студентської молоді [12]. О. Чернякова, О. Гришко та А. Палій розглядають коучинг і тренінги як ефективні інструменти розвитку лідерських якостей здобувачів [14]. Окрему увагу приділено розвитку soft skills у процесі навчання, зокрема у публікації О.І. Гулая та А.А. Карпюк, де обґрунтовано важливість інтеграції розвитку soft та hard skills у навчальний процес [3].

Значущим є дослідження О.І. Лугової, яка аналізує перелік та характеристику soft skills сучасного бухгалтеря, до яких належать лідерські та комунікативні компетентності [9]. Це підтверджує безпосередній зв'язок означених компетентностей із ефективністю професійної діяльності майбутніх фахівців зі спеціальності "Облік та оподаткування".

Щодо студентського самоврядування, то К.О. Каськова та І.В. Немцова визначають його як важливий чинник формування культурного

та соціального рівня здобувачів освіти [7], а І. Ящук та Н. Казакова підкреслюють його роль у розвитку проактивної життєвої позиції та громадянської відповідальності [16]. Ю. Скиба, Л. Червона та О. Паламарчук розглядають студентське самоврядування як інструмент забезпечення якості освіти, що опосередковано сприяє розвитку soft skills [13].

Однак, незважаючи на наявні дослідження, питання впливу конкретних видів активностей студентського самоврядування на розвиток лідерських і комунікативних компетентностей здобувачів спеціальності "Облік та оподаткування" залишається недостатньо висвітленим та потребує подальших наукових розвідок.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є обґрунтування значення студентського самоврядування як простору формування лідерських та комунікативних компетентностей здобувачів спеціальності "Облік та оподаткування", що безпосередньо впливають на ефективність їхньої майбутньої професійної діяльності у сфері обліку, фінансів та оподаткування. Завданням дослідження є аналіз теоретичних засад розвитку лідерських і комунікативних компетентностей здобувачів економічних спеціальностей, характеристика сутності та основних напрямів діяльності студентського самоврядування як інструмента розвитку soft skills, визначення видів активностей студентського самоврядування у Полтавському державному аграрному університеті, що сприяють формуванню зазначених компетентностей, а також обґрунтування взаємозв'язку участі здобувачів у студентському самоврядуванні з їх освітніми результатами та науковою активністю.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Формування так званих "м'яких навичок" (soft skills) є визначальним трендом сучасної вищої освіти економічного профілю. На думку дослідників, підготовка майбутніх фахівців має включати розвиток загальних компетентностей (комунікативних, лідерських, командних) нарівні з фаховими знаннями [5, с. 23; 6, с. 91]. Сучасний розвиток економіки зумовлює високий попит на випускників з розвиненими soft skills, оскільки саме вони дозволяють застосовувати набуті знання для досягнення професійних цілей.

Як підкреслюють О.І. Гулай і А.А. Карпюк, soft skills є найважливішою складовою професійного успіху: якими б ґрунтовними не були знання студента, без цих гнучких навичок неможливо стати хорошим фахівцем у сучасних умовах [3, с. 250—252]. Тому розвиток особистісних якостей — уміння спілкуватися, творчо мислити, працювати в команді, вирішувати проблеми — набуває особливої актуальності для майбутніх економістів. Науковці приділяють значну увагу теоретичним засадам формування soft skills на засадах компетентнісного підходу. Зокрема, виділяються наступні ключові групи м'яких навичок, що підвищують конкурентоспроможність економістів на ринку праці: комунікація, лідерство, критичне та креативне мислення, командна взаємодія, емоційний інтелект тощо (рис. 1).

Так, дослідження українських учених підтверджують, що без розвитку комунікабельності, здатності до співпраці й лідерських якостей випускнику складно реалізувати фаховий потенціал [1, с. 53; 2, с. 20; 9, с. 73; 11, с. 52; 12, с. 33]. Роботодавці також наголошують на важливості цих навичок. Опитування на ринку

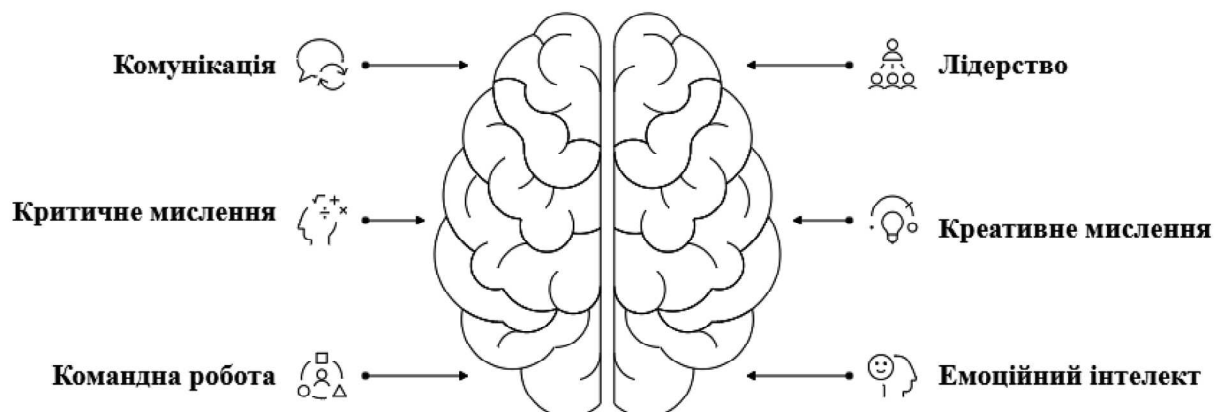

Рис. 1. Основні лідерські та комунікативні компетентності здобувачів спеціальності "Облік та оподаткування"

праці показало, що абсолютна більшість роботодавців очікують від молодих фахівців наявності soft skills та приділяють цьому критерію значну увагу [14, с. 107—109]. Найбільш затребуваними виявилися критичне мислення, вміння ухвалювати рішення, креативність, комунікабельність та здатність до кооперації — саме ці якості дозволяють розв'язувати складні професійні завдання.

У контексті спеціальності "Облік і оподаткування" особливий акцент робиться на комунікативних та лідерських компетентностях як складника професійної підготовки. Сучасний бухгалтер чи фахівець з оподаткування має не лише оперувати цифрами, але й ефективно взаємодіяти з колегами та клієнтами, працювати в команді, виявляти ініціативу й лідерство у проєктах. Показово, що міжнародні професійні організації з кінця ХХ століття послідовно закликають до доповнення технічних знань у бухгалтерській освіті розвитком soft skills — зокрема, комунікації, вміння працювати в колективі та етичного лідерства [10, с. 34]. Це обумовлено запитами сучасного ринку: роботодавці очікують від бухгалтерів вміння адаптуватися до змін, будувати ділові стосунки, переконливо презентувати інформацію та приймати відповідальні рішення. Таким чином, формування soft skills у здобувачів економічних спеціальностей розглядається нині як необхідна умова їхньої подальшої успішної кар'єри та професійного зростання.

Студентське самоврядування у закладах вищої освіти виступає важливим чинником розвитку soft skills, зокрема лідерських якостей та комунікативної компетентності студентів. Законодавчо визначено, що органи студентського самоврядування надають здобувачам вищої освіти право вирішувати питання навчання і побуту, захищати права та інтереси студентів та брати участь в управлінні закладом освіти [13, с. 128]. Таким чином, студентство залучається до ухвалення рішень і організаційної роботи, набуваючи практичного досвіду управління.

Діяльність у студентських організаціях моделює реальні управлінські ситуації та спонукає молодь розвивати навички командної взаємодії, публічного спілкування, відповідальності за спільну справу. Як зазначають І. Ящук та Н. Казакова, період навчання у ЗВО є сенситивним для розвитку лідерських якостей, і ефективна позааудиторна діяльність студентського самоврядування відіграє в цьому ключову роль [16, с. 8—10]. Дослідження підтверджують, що залучення молоді до роботи в органах самоврядування, молодіжних об'єднаннях, клубах за інтересе-

сами тощо розвиває у них організаторські здібності, вміння вести переговори, відстоювати свою точку зору, працювати в умовах командної взаємодії [15, с. 136—138]. Це підкреслює необхідність створення у закладах освіти можливостей для активної позанавчальної роботи в колективах, аби молодь могла розвинути й розширити свої лідерські вміння, що в підсумку сприятиме позитивним суспільним змінам.

Ефективність діяльності студентського самоврядування значною мірою визначається дотриманням певних принципів та умов. На основі вивчення досвіду провідних університетів сформульовано низку принципів, які забезпечують результативність студентського самоврядування в освітньому середовищі:

- змістовність та соціальна значущість ініціатив;
- добровільність та право вибору органів управління;
- заохочення ініціативності, самодіяльності й творчості студентів;
- відкритість і прозорість ухвалених рішень;
- координація та співробітництво зі всіма стейкхолдерами навчального процесу.

Дотримання цих засад допомагає створити виховний простір, сприятливий для розвитку лідерства: студентське самоврядування стає школою демократії, відповідальності та ефективної комунікації. Саме у добре налагодженій діяльності студентського самоврядування відбувається інтенсивний розвиток лідерських якостей особистості — через набуття управлінського досвіду, формування навичок командного лідерства, прийняття рішень у реальних умовах студентського життя.

Полтавський державний аграрний університет (ПДАУ) має розгалужену систему студентського самоврядування, що охоплює різні рівні: від університетського студентського Сенату до рад студентів окремих навчально-наукових інститутів, факультетів і гуртожитків [17]. Здобувачі спеціальності "Облік і оподаткування" активно залучені до цієї системи. Зокрема, навесні 2025 р. в ПДАУ відбулися вибори до ключових органів самоврядування, на яких здобувачі спеціальності обрали нового голову студентського Сенату університету, голів студентських рад факультетів (у тому числі факультету обліку та фінансів), голову ради студентського містечка та делегували представників до Вченої ради від здобувачів освіти [17]. Така багаторівнева структура самоврядування забезпечує широке охоплення студентської спільноти та створює можливості для прояву

лідерських здібностей на різних організаційних рівнях — від академічної групи до університету в цілому. Важливо, що керівництво університету підтримує студентські ініціативи та визнає їхню роль у розвитку soft skills. Створення комфортного, креативного простору для здобувачів є пріоритетом адміністрації університету, адже в такому середовищі студенти зростають особистісно і професійно. Такий приклад позитивної взаємодії адміністрації і студентського самоврядування демонструє, як партнерство сприяє формуванню у здобувачів почуття відповідальності та навичок ефективної комунікації з різними аудиторіями.

Для узагальнення значення студентського самоврядування варто розглянути досвід інших університетів України та кращі європейські практики. Аналіз показує, що в європейських країнах студентське самоврядування розглядається як невід'ємний елемент освітнього процесу, який сприяє становленню лідерських компетентностей у молоді [18]. Дослідження А. Жукової підтверджує, що у Німеччині, Норвегії, Великій Британії, Фінляндії, Швеції велика увага приділяється саме залученню студентів до органів самоврядування, різноманітної позааудиторної активності та соціальних проєктів як ключових чинників формування лідерських якостей [4, с. 177—183].

Європейський підхід полягає в тому, що університети створюють умови для розвитку у студентів навичок лідерства через практичний досвід: студентам довіряють реальні повноваження у вирішенні питань життя кампусу, підтримують їхні громадські ініціативи, стимулюють міжкультурний обмін і волонтерство. Як наслідок, випускники європейських університетів виходять не лише з дипломом, але й зі сформованим набором soft skills, що допомагає їм будувати успішну кар'єру і брати відповідальність у суспільстві [4, с. 179—181].

В українських закладах вищої освіти також накопичено чимало позитивного досвіду студентського самоврядування у формуванні компетентностей. Приміром, у Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка впроваджено спеціальну програму "Школа лідерів", яка стала ефективною формою розвитку лідерських якостей здобувачів в процесі самоврядної діяльності. У межах цієї програми студентів-активістів навчають основам управлінської діяльності, командного менеджменту, проєктного підходу, а також проводять тренінги з комунікації та публічного виступу. Подібні "академії лідерства" або тренінгові курси діють і в інших університетах України —

зокрема, в Київському національному університеті імені Т. Шевченка, Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка", Українському католицькому університеті та ін. Вони орієнтовані на те, щоб через студентське самоврядування виховувати у молоді проактивність, уміння генерувати і втілювати ідеї, ефективно спілкуватися та працювати в команді. Наприклад, досвід Харківського національного університету імені В. Каразіна показує, що залучення студентів-економістів до волонтерських проєктів та роботи в студентських організаціях підвищує їхню впевненість у собі й готовність брати лідерську відповідальність у професійному середовищі [7; 8].

Порівняльний аналіз досвіду студентського самоврядування різних університетів свідчить, що не зважаючи на різноманітність підходів, у центрі успішних практик завжди перебуває здобувач, його активність і самостійність. Самоврядування найбільш ефективно розвиває soft skills тоді, коли студенти відчувають реальний ступінь автономії та довіри з боку університету.

На думку К.О. Каськової та І.В. Немцової, студентське самоврядування стає дієвим чинником розвитку соціальної та лідерської зрілості здобувачів освіти, якщо воно інтегроване в систему управління ЗВО і впливає на ухвалення рішень, що стосуються студентства [7]. Відповідно, для українських університетів актуальним є запозичення європейських принципів: забезпечення незалежності студентських організацій, підтримка їхніх ініціатив на інституційному рівні, включення студентських представників до колегіальних органів управління тощо. Реалізація таких підходів у практиці ПДАУ та інших ЗВО України створює простір для формування у здобувачів саме тих лідерських і комунікативних компетентностей, які відповідають вимогам сучасного ринку праці та суспільства знань.

Отже, студентське самоврядування як особливий освітньо-виховний простір відіграє важливу роль у становленні лідерських і комунікативних компетентностей здобувачів спеціальності "Облік і оподаткування". Результати дослідження підтверджують, що систематичне залучення студентів до самоврядування сприяє розвитку у них ключових soft skills, затребуваних сучасним ринком праці. Студентське самоврядування виступає своєрідною "школою лідерства", де майбутні фахівці вчаться організовувати спільноту, ефективно комунікувати, приймати відповідальні рішення та вирішувати проблеми. Практика ПДАУ та інших університетів України показує, що за підтримки адміністрації студентські ініціативи можуть успішно

поєднуватися з навчальним процесом, взаємно підсилюючи один одного. Активна участь у самоврядуванні підвищує академічні успіхи здобувачів та їхню наукову активність, готуючи їх до ролі лідерів у професійному середовищі.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Студентське самоврядування є ефективним простором формування лідерських та комунікативних компетентностей здобувачів спеціальності "Облік та оподаткування", що безпосередньо впливає на їхню готовність до професійної діяльності у сфері обліку, фінансів та оподаткування. Участь у самоврядуванні сприяє розвитку soft skills, підвищує академічну успішність і наукову активність здобувачів. Перспективами подальших розвідок у цьому напрямі є розробка практичних моделей інтеграції студентського самоврядування у систему формування професійних компетентностей економістів, дослідження впливу конкретних видів студентських ініціатив на рівень сформованості soft skills, а також порівняння українського та європейського досвіду для подальшого удосконалення освітнього процесу у закладах вищої освіти України.

Література:

1. Гагатік Н. О. Проектна і технологічна діяльність здобувачів освіти як засіб формування ключових компетентностей. Проблеми інженерно-педагогічної освіти. 2023. № 81. С. 52—58.
2. Гнедіна К. В. Використання сучасних методів навчання та інструментів організації освітнього процесу для забезпечення якісної підготовки фахівців зі спеціальності "Облік і оподаткування". Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: зб. матер. всеукр. наук.-метод. конф. Одеса: Університет Ушинського. 2023. С. 19—22.
3. Гулай О. І., Карпюк А. Л. Soft і Hard Skills у процесі викладання та навчання. Актуальні проблеми в системі освіти: заклад загальної середньої освіти — довузівська підготовка — заклад вищої освіти. 2024. № 4. С. 248—256.
4. Жукова А. Формування у студентів лідерських якостей та компетентностей: досвід Європи. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. 2022. Т. 89 (II). С. 175—185.
5. Жукова А., Боярко В. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті у процесі формування лідерської компетенції здобу-

вачів освіти. Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems. 2024. № 71. С. 22—29.

6. Карманенко В. В. Педагогічні умови формування лідерських якостей у студентів економічних університетів. Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. пр. (Серія "Педагогічні науки"). Полтава. 2018. Вип. 21. С. 90—95.

7. Каськова К. О., Немцова І. В. Студентське самоврядування як важливий чинник формування культурного та соціального рівня здобувачів освіти. Актуальні питання сучасного соціогуманітарного знання: Матер. VII Всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф. студентів і молодих вчених 18 лист. 2021 р. Харків: ХНТУ.

8. Лаврентьева О., Сугак Д. Методичні та технологічні аспекти формування лідерської компетентності студентів університетів у позааудиторній діяльності. Adaptive Management: Theory and Practice. Series Pedagogics. 2024. № 19 (37).

9. Лугова О. І. Soft Skills сучасного успішного бухгалтера (in English). Modern Economics. 2023. № 37. С. 72—77.

10. Підгаєцька А. В. Розвиток студентського самоврядування в університетах Канади (друга половина ХХ — поч. ХХІ ст.): монографія. Умань: Візаві. 2021. 183 с.

11. Романовський О., Клочко С. Роль нарративної компетентності в розвитку лідерських якостей. Теорія і практика управління соціальними системами. 2024. № 1. С. 50—60.

12. Сипченко О., Гарань Н., Чепіга Е. Формування лідерської компетентності студентської молоді засобами медіаосвітніх технологій. Гуманізація навчально-виховного процесу. 2024. № 2 (106). С. 32—44.

13. Скиба Ю., Червона А., Паламарчук О. Студентське самоврядування та його роль у забезпеченні якості вищої освіти. Університети і лідерство. 2022. № 14. С. 127—129.

14. Чернякова О., Гришко О., Палій А. Коучинг і тренінг як інструменти розвитку лідерських якостей. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія. 2025. № 1. С. 106—111.

15. Шарата Н. Розвиток комунікативної компетентності під час професійної підготовки майбутніх фахівців. Гуманізація навчально-виховного процесу. 2024. № 2 (106). С. 134—144.

16. Ящук І., Казакова Н. Студентське самоврядування як засіб формування у здобувачів освіти проактивної життєвої позиції й усвідомленої громадянської відповідальності. Молодь і ринок. 2024. № 1. С. 7—12.

17. Офіційний сайт ПДАУ. Підготовка фахівців з обліку, фінансів та оподаткування за підтримки сучасних інформаційних технологій. URL: <https://surl.li/tybrof>

18. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. URL: <https://osvita.eeipsy.org/index.php/eeip/issue/view/94>

References:

1. Nahatik, N.O. (2023), "Project and technological activities of education seekers as a means of forming key competencies", *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*, vol. 81, pp. 52—58.

2. Hnedina, K.V. (2023), "Use of modern teaching methods and tools of organizing the educational process to ensure high-quality training of specialists in the specialty "Accounting and Taxation"", *Suchasni metody ta formy orhanizatsii osvith'oho protsesu u zakladakh vyschoi osvity: zb. mater. vseukr. nauk.-metod. konf. [Modern methods and forms of organizing the educational process in higher education institutions: a collection of materials of the All-Ukrainian scientific and methodological conference]*, *Universytet Ushyns'koho*, Odesa, Ukraine, pp. 19—22.

3. Hulaj, O.I. and Karpiuk, A.L. (2024), "Soft and Hard Skills in the process of teaching and learning", *Aktual'ni problemy v systemi osvity: zaklad zahal'noi seredn'oi osvity — dovuzivs'ka pidhotovka — zaklad vyschoi osvity*, vol. 4, pp. 248—256.

4. Zhukova, A. (2022), "Formation of leadership qualities and competencies in students: the experience of Europe", *Vyscha osvita Ukrainy u konteksti intehtratsii do ievropejs'koho osvith'oho prostoru*, vol. 89 (II), pp. 175—185.

5. Zhukova, A. and Boiarko, V. (2024), "Information and communication technologies in modern education in the process of forming leadership competence of education seekers", *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, vol. 71, pp. 22—29.

6. Karmanenko, V.V. (2018), "Pedagogical conditions for the formation of leadership qualities in students of economic universities", *Vytoky pedahohichnoi majsternosti: zb. nauk. pr. (Serii "Pedahohichni nauky")*, vol. 21, pp. 90—95.

7. Kas'kova, K.O. and Nemtsova, I.V. (2021), "Student self-government as an important factor in the formation of the cultural and social level of education seekers", *Aktual'ni pytannia suchasnoho sotsiohumanitarnoho znannia: Mater. VII Vseukr. mizhdystsyplinarnoi nauk.-prakt. konf. studentiv*

i molodykh vchenykh [Current issues of modern socio-humanitarian knowledge: Materials of the VII All-Ukrainian interdisciplinary scientific and practical conference of students and young scientists], KhNTU, Kharkiv, Ukraine.

8. Lavrent'ieva, O. and Suhak, D. (2024), "Methodological and technological aspects of the formation of leadership competence of university students in extracurricular activities", *Adaptive Management: Theory and Practice. Series Pedagogics*, vol. 19 (37).

9. Luhova, O.I. (2023), "Soft Skills of a modern successful accountant (in English)", *Modern Economics*, vol. 37, pp. 72—77.

10. Pidhaiets'ka, A.V. (2021), *Rozvytok student'skoho samovriaduvannia v universytetakh Kanady (druha polovyna XX — poch. XXI st.) [Development of student self-government in Canadian universities (second half of the 20th — beginning of the 21st century)]*, Vizavi, Uman', Ukraine.

11. Romanovs'kyj, O. and Klochko, S. (2024), "The role of narrative competence in the development of leadership qualities", *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsial'nymy systemamy*, vol. 1, pp. 50—60.

12. Sypchenko, O. Haran', N. and Chepiha, E. (2024), "Formation of leadership competence of students using media educational technologies", *Humanizatsiia navchal'no-vykhovnoho protsesu*, vol. 2 (106), pp. 32—44.

13. Skyba, Yu. Chervona, L. and Palamarchuk, O. (2022), "Student self-government and its role in ensuring the quality of higher education", *Universytety i liderstvo*, vol. 14, pp. 127—129.

14. Cherniakova, O. Hryshko, O. and Palij, A. (2025), "Coaching and training as tools for the development of leadership qualities", *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Serii: Psykhohihiia*, vol. 1, pp. 106—111.

15. Sharata, N. (2024), "Development of communicative competence during the professional training of future specialists", *Humanizatsiia navchal'no-vykhovnoho protsesu*, vol. 2 (106), pp. 134—144.

16. Yaschuk, I. and Kazakova, N. (2024), "Student self-government as a means of forming a proactive life position and conscious civic responsibility in students", *Molod' i rynek*, vol. 1, pp. 7—12.

17. PDAU (2025), "Training of accounting, finance and taxation specialists with the support of modern information technologies", available at: <https://surl.li/tybrof> (Accessed 25 June 2025).

18. Higher education of Ukraine in the context of integration to european educational space (2025), available at: <https://osvita.eeipsy.org/index.php/eeip/issue/view/94> (Accessed 25 June 2025).

Стаття надійшла до редакції 09.07.2025 р.